

DİNİ ŞAHSİYETLER ETRAFINDA OLUŞAN ANLATI TÜRLERİNİN TASNİFİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER: AZİZ MAHMUD HÜDAYİ ÖRNEĞİ

Oğuz ERDOĞAN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ağrı /
Türkiye

Anahtar Kelimeler: Efsane, Menkıbe, Memorat, Dini Şahsiyet, Aziz Mahmud Hüdayi.

ÖZET

Dini şahsiyetlerin etrafında oluşan sözlü anlatı türlerinin tam anlamıyla ne olduğu ve sınırları hakkında kesin yargıların oluşmadığı; üzerinde ittifak edilmiş bir literatür birliği sağlanamadığı görülmektedir. Bu durum efsanelerin ve alt türlerinin bugün itibarıyla farklı icra ortamlarında anlatılıyor olması ve oluşum süreçlerinin tamamlanmış olmamasının sonucudur. Çeşitli sosyal ortamlarda kutsal sayılan dinî şahsiyetler etrafında birçok sözlü anlatı icra edilmektedir. Bu anlatı türlerinin tarifi, tasnifi üzerinde çeşitli görüşler ortaya konmaktadır. Bu çalışmalar daha çok sözlü kültürden elde edilen yeni anlatı metinleri üzerinde yapılan tespit ve değerlendirmelere dayanmaktadır. Bu da bize folklorun yenilenebilir doğası gereği sözlü kültür ortamından derlenerek ortaya konan yeni çalışmalarla söz konusu tarif ve tasnif gayretlerinin devam edeceğini göstermektedir. Bu çalışmada amaçlanan, Aziz Mahmud Hüdayi etrafında oluşan ve tarafımızdan derlenen sözlü anlatı metinleri üzerinden dinî şahsiyetler etrafında teşekkül eden anlatı türleri üzerine bir tasnif denemesi yapmak ve bu suretle bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktır. Çalışmamızda dinî şahsiyetler etrafında oluşan sözlü anlatı türleri üzerine daha önce yapılan tasnifler değerlendirilmiş ve konu ile ilgili düşüncelerimiz ortaya konulmuştur. Aziz Mahmud Hüdayi etrafında teşekkül eden ve tarafımızdan yazılı sözlü ve elektronik ortamdan derleme metoduyla elde edilen “metin”ler, işlevleri doğrultusunda hangi türe dâhil edilmelidir ve bu metinler kaç grupta incelenmelidir sorularına cevap aranmıştır. Ayrıca dinî şahsiyetler etrafında oluşan anlatılar üzerine yapılan çalışmaların kapsamı ve bu çalışmaların nasıl yapılması gerektiği konusu üzerinde de durulmuştur.